

O.S.&O.-terrein te Huisduinen

Inventarisatie beschermde fauna 2007

M. van Straaten

2007

Opdrachtgever
Grontmij

Van der Goes en Groot
Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau

G&G-rapport 2007-23

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

Otterkoog 14a
1822 BW Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek.....	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging van het onderzoeksgebied	5
2	Beschermingskader.....	6
2.1	De Conventie van Bern	6
2.2	Habitatrichtlijn	6
2.3	Vogelrichtlijn	6
2.4	Natuurbeschermingswet 1998	7
2.5	Flora- en faunawet.....	7
2.5.1	Zorgplicht.....	7
2.5.2	Verbodsbepalingen	7
2.5.3	Vrijstellingen.....	7
2.5.4	Ontheffingsmogelijkheid	8
2.6	Rode lijsten.....	8
3	Methode	9
3.1	Amfibieën	9
3.2	Reptielen.....	9
3.3	Zoogdieren	9
3.3.1	Vleermuizen	9
3.3.2	Overige zoogdieren	9
4	Amfibieën.....	10
5	Reptielen	11
6	Zoogdieren	12
6.1	Vleermuizen	12
6.1.1	Foerageergebieden.....	12
6.1.2	Verblijfplaatsen	12
6.2	Overige zoogdieren.....	13
7	Conclusie en aanbevelingen	14
7.1	Procedure	14
8	Literatuur	16
Bijlage 1.	Verspreidingskaart amfibieën	17
Bijlage 2.	Verspreidingskaart reptielen.....	18
Bijlage 3.	Verspreidingskaart vleermuizen	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

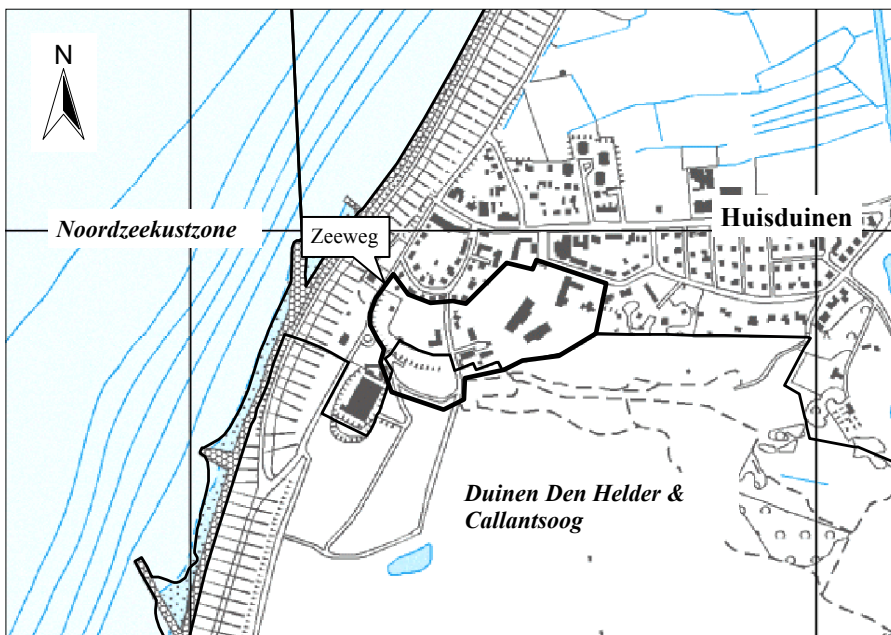
Op het O.S.&O.-terrein te Huisduinen zullen ruimtelijke wijzigingen plaatsvinden waarbij de geplande werkzaamheden effect kunnen hebben op aanwezige beschermde fauna. Om duidelijkheid te krijgen welke soorten op het terrein leven, heeft Grontmij aan Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot, opdracht verleend tot een fauna-onderzoek in het onderzoeksgebied O.S.&O.-terrein te Huisduinen.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde fauna. Daarbij ging speciale aandacht uit naar diersoorten als Rugstreep-pad, Zandhagedis en vleermuizen.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich in Huisduinen. Ten westen grenst het aan de Zeeweg. Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied ligt in Natura 2000 gebied – 84 Duinen Den Helder & Callantssoog. Verder ligt het onderzoeksgebied op ongeveer 130 meter afstand van Natura 2000 gebied – 7 Noordzeekustzone. In Figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied aangegeven.

Figuur 1. Ligging van het plangebied.

2 Beschermingskader

In dit hoofdstuk wordt een algemeen beeld geschetst van het beschermingskader voor flora en fauna. Bij de conclusies zal nader worden ingegaan op de voor dit onderzoek relevante onderdelen.

2.1 De Conventie van Bern

De Conventie van Bern, die tot stand is gekomen binnen de Raad van Europa, is op 1 juni 1982 in werking getreden. De Europese Gemeenschap als zodanig is bij deze Conventie verdragspartij, waardoor de Conventie rechtskracht heeft voor zowel de Europese instellingen als voor de Lidstaten van de Europese Unie. Dat betekent dat de bepalingen van deze Conventie moeten worden omgezet in het recht van de Europese Unie en in het nationale recht van de EU landen. Nederland heeft het verdrag geratificeerd op 28 oktober 1980.

In Bijlage II en Bijlage III van het verdrag van Bern staan de soorten die op grond van de Conventie bescherming moeten genieten. Voor de soorten van Bijlage III geldt niet dat de verdragspartijen wettelijke en bestuursrechtelijke maatregelen moeten treffen om de bescherming van het leefgebied van deze soorten te garanderen. Deze verplichting geldt wel voor de soorten van Bijlage II. Voor die van Bijlage III beperkt de Conventie zich tot het opleggen van de verplichting om wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen te nemen die noodzakelijk zijn voor de bescherming van deze soorten. Voor soorten van Bijlage II gaat de bescherming veel verder omdat in art. 6 van de Conventie een aantal stringente verbodsbepalingen is genoemd die de verdragspartijen in hun nationale rechtsregels moeten omzetten. Voor de soorten van Bijlage III gelden deze verbodsbepalingen niet.

2.2 Habitatrictlijn

De Habitatrictlijn¹ wordt algemeen beschouwd als de richtlijn waarin de bepalingen van de Conventie van Bern in het Europees Gemeenschapsrecht zijn omgezet. De bepalingen van de Habitatrictlijn zelf dienen door de landen van de EU in hun eigen nationale rechtsregels te worden geïmplementeerd. In Nederland is dat gedaan in de Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 van kracht is geworden.

Het doel van de Habitatrictlijn is gericht op de realisering van een coherent Europees ecologisch netwerk, Natura 2000 genaamd. Hiervoor dienen de EU-landen in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aan te wijzen. Als speciale be-

schermingszone worden aangewezen de natuurlijke habitats van Bijlage I van de Habitatrictlijn en de leefgebieden van de soorten die zijn genoemd in Bijlage II.

Op 19 mei 2003 heeft Nederland 141 gebieden aangemeld en op 7 december 2004 heeft de Europese Commissie alle door de lidstaten aangemelde gebieden op de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio geplaatst². Daarmee zijn deze gebieden beschermd volgens de regels uit artikel 6 van de Habitatrictlijn, met uitzondering van lid 1, dat pas na aanwijzing van kracht is. In november 2006 is voor de Nederlandse gebieden de aanwijzingsprocedure gestart.

De aanwijzing van gebieden als speciale beschermingszone heeft een aantal gevolgen. Zo dienen de EU-landen maatregelen te treffen zodat de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten zich verder kunnen ontwikkelen. Binnen de aangewezen gebieden kunnen plannen of projecten die een aantasting of een verstoring teweeg kunnen brengen alleen worden toegestaan indien ze een dwingende reden van groot openbaar belang vertegenwoordigen en indien is aangetoond dat er voor het plan of project in kwestie geen alternatief is. Bovendien moeten als vergoeding voor de natuurwaarden die worden aangetast compenserende maatregelen worden getroffen om de samenhang van het Natura-2000-netwerk te waarborgen.

De Habitatrictlijn heeft ook een Bijlage IV. In deze Bijlage zijn soorten opgenomen waarvoor geen verplichting geldt om hun leefgebied als speciale beschermingszone aan te wijzen, maar die wel op een andere wijze bescherming behoeven. Zo dienen de EU-landen voor deze soorten onder meer een verbod in te stellen op de beschadiging of de vernieling van hun voortplanting- en rustplaatsen en moet een verbod gelden op het vangen en doden van deze dieren.

Bijlage V gaat over soorten waarvan de onttrekking aan de natuur en de exploitatie aan beheersmaatregelen kunnen worden onderworpen.

2.3 Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn³ verplicht de lidstaten van de Europese Unie de instandhouding te garanderen van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Europese verdrag van toepassing is. Artikel 4 van de Vogelrichtlijn bevat de verplichting tot het aanwijzen van zogenaamde "speciale beschermingszones" (SBZ's). Deze worden Vogelrichtlijngebieden genoemd. In Nederland zijn dat er momenteel 77. Ook de bepalingen van de Vogelrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998.

¹ nr. 92/43/EEG; PbEG 1992, L 206

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2004–2005, 29 800 XIV, nr. 63

³ nr. 79/409/EEG; PbEG 1979, L 103/1

De Vogelrichtlijn kent een aantal bijlagen waarin vogelsoorten worden genoemd waarvoor in het kader van de richtlijn speciale maatregelen worden getroffen:

- ♣ Bijlage 1 – Vogelsoorten waarvoor in de leefgebieden speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.
- ♣ Bijlagen 2 en 3 behandelen de vogelsoorten, welke onder voorwaarden door jacht, het gevangen nemen of anderszins aan de populatie onttrokken mogen worden.

2.4 Natuurbeschermingswet 1998

In deze wet is de bescherming van gebieden geregeld en hierin zijn sinds 1 oktober 2005 ook de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. De Natuurbeschermingswet kent drie typen gebieden, waarvan het eerste het meest voorkomt:

- ♣ Natura 2000-gebieden (opnieuw begrensde samenstelling van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden).
- ♣ Beschermde natuurmonumenten.
- ♣ Gebieden die de Minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van verplichtingen op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn), zoals Wetlands.

Het aanwijzingsbesluit is voor Natura 2000-gebieden van groot belang, omdat het onder meer het referentiekader biedt voor het beheerplan, de beoordeling van projecten en activiteiten en de vergunningverlening; dit referentiekader wordt gevormd door de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing van het gebied (in de vorm van een kaart met een toelichting).

De instandhoudingsdoelstellingen zoals bedoeld in artikelen 19d en 19f van de Natuurbeschermingswet 1998 beschrijven de doelen voor de instandhouding van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties in het wild levende plant- en diersoorten, zoals vereist door de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Deze natuurwaarden moeten in een gunstige staat van instandhouding gebracht of gehouden worden.

2.5 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet wordt gezien als het nationale wettelijke kader dat de bepalingen van de Habitatrichtlijn en de Conventie van Bern in nationaal recht heeft omgezet.

De Flora- en faunawet bepaalt dat de Minister van LNV een in Nederland in het wild vóórkommende planten- of diersoort bij algemene maatregelen van

bestuur kan aanwijzen als beschermde soort. Hier is met drie publicaties invulling aan gegeven⁴.

2.5.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling is de zorgplicht in artikel 2, dat stelt “dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

2.5.2 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bepaalt dat het verboden is planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (art. 8).

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen, dan wel opzettelijk te verontrusten (artt. 9 en 10).

Verder is het verboden van beschermde diersoorten nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (art. 11) en iets dergelijks geldt voor eieren (art. 12).

Vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van vaste rust- of verblijfplaatsen en zijn daarom jaarrond beschermd.

2.5.3 Vrijstellingen

Bij Algemene Maatregel van Bestuur is de Mol vrijgesteld van de verboden van de artikelen 9 t/m 11 en daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis vrijgesteld in of op gebouwen of daarbij behorende erven⁵.

In een ministeriële regeling zijn vervolgens nog andere algemene soorten aangewezen die alleen vrij-

⁴ Besluit aanwijzing diersoorten Flora- en faunawet, Staatsblad 2000, nr. 523; Bekendmaking lijsten beschermde inheemse diersoorten, Staatscourant 13 november 2001, nr. 220; Regeling aanwijzing beschermde diersoorten Flora- en faunawet, Staatscourant 13 maart 2002, nr. 51

⁵ Besluit vrijstelling beschermde diersoorten, Staatsblad 2000, 525, art. 16e

gesteld zijn van de verboden van de artikelen 8 t/m 12, indien het gaat om werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik of van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting⁶. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd, maar de zorgplicht blijft onverminderd gelden. Dit wordt het “lichtste beschermingsregime” genoemd, geldend voor de z.g. “**tabel 1**”-soorten (zo genoemd naar de toelichting bij de bovengenoemde Regeling en ook gehanteerd in de LNV-brochure “Buiten aan het werk?”). Broedvogels vallen hier niet onder.

2.5.4 Ontheffingsmogelijkheid

De realisatie van activiteiten, zoals het aanleggen van woningbouw- of bedrijventerreinen, heeft veelal beschadiging of de vernieling tot gevolg van de voortplanting- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende beschermde soorten. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet⁷ aangevraagd worden.

Als er andere beschermde soorten voorkomen dan de soorten die zijn vrijgesteld van de verboden, kan de voorgenomen (bouw)activiteit alleen worden gerealiseerd als een ontheffing is verleend. De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, op basis van de twee andere beschermingsregimes⁸:

- ♣ Zwaar beschermingsregime, geldend voor soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn en voor apart aangewezen soorten in een vernieuwde “bijlage 1” van het Besluit vrijstellingen beschermde dier- en plantensoorten. Zij vormen samen de “**tabel 3**”-soorten.
- ♣ Minder zwaar beschermingsregime, geldend voor de overige beschermde soorten (“**tabel 2**”), waaronder alle vogelsoorten, maar niet de eerdergenoemde algemene soorten (“**tabel 1**”). Indien men in het bezit is van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode hoeft ook voor deze soorten geen ontheffing aangevraagd te worden.

2.6 Rode lijsten

De Conventie van Bern, de Habitatrictlijn en de Flora- en faunawet zijn juridische teksten met verbindende kracht. Dit geldt niet voor de Rode lijsten. De Rode

lijsten hebben vooral een signaalfunctie en zijn op de eerste plaats bedoeld als een instrument om de aandacht in beleid en beheer te richten op bedreigde en kwetsbare soorten binnen een bepaalde plant- of diergroep. Een soort kan aan het feit dat hij op de Rode lijst voorkomt geen rechten ontlenen want de Rode lijst heeft uitsluitend een beleidsmatig karakter. De betekenis van de Rode lijsten ligt in het feit dat van provinciale overheden en gemeenten mag worden verwacht dat zij bij hun beleid rekening houden met de soorten die op een Rode lijst staan. In die zin zijn de Rode lijsten voor de lagere overheden en terrein-beherende instanties een indicator voor de betekenis van deze terreinen. Daarnaast zijn ze een richtsnoer voor inrichting en beheer. In 2004 zijn de Rode lijsten in gewijzigde vorm opnieuw vastgesteld⁹.

⁶ Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23

⁷ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, Staatsblad 2000, 525

⁸ wijziging in Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten in Staatsblad 2004, 501, vnl. artt. 16b en 16c

⁹ Staatscourant 11 november 2004, nr. 218: 21

3 Methode

3.1 Amfibieën

Het doel van dit onderzoek was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van soorten en hun voortplantingslocaties. Het onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk gebruikelijke methodiek zoals uitgebreid beschreven in RAVON WERKGROEP MONITORING (1997) en samengevat in CUR (1999).

Er zijn 2 avond-/nachtbezoeken uitgevoerd (6 juni en 30 juli) en één dagbezoek (15 mei). De bezoeken zijn zoveel mogelijk tijdens vochtig en rustig weer uitgevoerd. Alle waarnemingen zijn op veldkaarten ingetekend.

Tijdens een nachtelijk bezoek worden de potentiële voortplantingsplaatsen opgezocht en worden de roepende mannetjes geteld. Ook op paden kunnen 's nachts adulte dieren worden waargenomen (vooral kikkers en padden).

Tijdens een dagbezoek wordt met een schepnet gemonsterd. Aan de hand van de waargenomen larven kan afgeleid worden van welke soorten op welke plaatsen daadwerkelijk voortplanting heeft plaatsgevonden. Daarnaast kunnen ook adulte watersalamanders worden gevangen.

Voor de kaarten is de classificatie uit Tabel 1 aangehouden.

Tabel 1.

Abundantieklassen voor faunakartering.

Abundantieklasse	Aantal exemplaren
1	1
2	2-5
3	6-10
4	11-20
5	>20

3.2 Reptielen

Zandhagedis

De activiteit van Zandhagedissen is sterk afhankelijk van zonnewarmte. In de ochtend moeten de dieren zich eerst in de zon opwarmen waardoor ze goed waarneembaar zijn. De inventarisaties zijn dan ook gericht op het zoeken naar Zandhagedissen op de opwarmplaatsen. De activiteitsperiode is ongeveer vanaf begin april tot eind september.

De geschikte opwarmplaatsen bestaan vaak uit zandige plekken en korte vegetaties die gericht staan op het zuiden. Hagedissen zijn goed te zien op een afstand van ongeveer 5 meter bij een langzaam looptempo in zuidelijke richting.

In de periode mei tot en met augustus zijn vier inventarisatierondes uitgevoerd. De bezoekdatums waren 15 mei, 1 juni, 12 juli en 8 augustus.

Voor de kaarten is de classificatie uit Tabel 1 aangehouden.

3.3 Zoogdieren

Het doel van het zoogdieronderzoek was in het algemeen inzicht te krijgen in de aanwezige soorten.

De aanwezigheid van bepaalde soorten zoogdieren en de populatiegrootte, kunnen nogal verschillen in plaats en tijd. Hierdoor is elke uitgevoerde inventarisatie een momentopname.

3.3.1 Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen heeft zich gericht op het voorkomen van verblijvende, foeragerende en langsvliegende vleermuissoorten. Hiervoor zijn vier rondes uitgevoerd met de *batdetector* (permanent aan), die een deel van de nacht besloegen op 6 juni, 30 juli, 18 september en 26 oktober. Alle waarnemingen zijn op kaart ingetekend. Dit komt overeen met de landelijk gebruikelijke methodiek zoals samengevat in CUR (1999).

Van aanwezige gebouwen is ingeschat of deze (in potentie) geschikt zijn als (winter)verblijfplaats voor vleermuizen. Gebouwen met potenties zijn vervolgens geïnspecteerd op aanwezigheid van overwinterende vleermuizen. Deze gebouweninspectie is uitgevoerd op 8 februari 2008. Hierbij worden alle bereikbare ruimtes onderzocht met behulp van zaklampen. Mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen doen zich voor in zolder-ruimtes waarbij de dieren gebruik maken van spleten in de muur, de nok of tussen dakspanten. Daarnaast kunnen kelders, kruipruimtes en spouwmuren door vleermuizen gebruikt worden voor de overwintering. Tijdens de inspectie zijn de ruimtes eveneens afgezocht op mest en vraatsporen van vleermuizen.

3.3.2 Overige zoogdieren

Tijdens alle onderzoeken zijn zoogdierwaarnemingen van bijvoorbeeld Egel, Mol en Haas genoteerd.

4 Amfibieën

In Tabel 2 staan de aangetroffen soorten.

Tabel 2.

Vastgestelde soorten amfibieën met bijbehorende indicatie van de aantallen in Huisduinen in 2007.

Soort	Aantal	Beschermd
Rugstreepad		x (HR IV)

In het onderzoeksgebied zijn geen Rugstreepadden waargenomen. Het ontbreken van voortplantingswater is hiervoor de belangrijkste reden.

Geschikte voortplantingsplaatsen voor Rugstreepadden zijn echter wel aanwezig ten zuiden van het onderzoeksgebied. Hier zijn twee plassen gelegen op respectievelijk 100- en 250 meter afstand. In beide plassen zijn grote aantallen larven van de Rugstreepad aangetroffen.

Het gebruik van ondiepe plassen als voortplantingswater in het duingebied is erg karakteristiek voor de Rugstreepad. De soort is goed aangepast aan dit soort tijdelijke wateren omdat de larven bij uitdroging versneld kunnen metamorfosereren. Hierdoor heeft de Rugstreepad een concurrentievoordeel ten opzichte van andere amfibieënsoorten.

De aanwezigheid van volwassen Rugstreepadden binnen de begrenzing van het onderzoeksgebied is aanmerkelijk. De soort is erg mobiel en heeft een grote actieradius waardoor de afstand van voortplantingswater naar plangebied, goed overbrugbaar is. Daarnaast kan het onderzoeksgebied gebruikt worden als landhabitat. Belangrijk in het landhabitat van de Rugstreepad is het aanbod van schuilmogelijkheden onder stenen, planken en in steenhopen. Deze zijn in ruime mate aanwezig op het voormalig militair complex.

5 Reptielen

In Tabel 3 staan de aangetroffen soorten.

Tabel 3.

Aantal aangetroffen reptielen in Huisduinen in 2007.

Soort	Aantal	Beschermd
Zandhagedis		x (HR IV)

Binnen de begrenzing van het plangebied zijn geen Zandhagedissen waargenomen.

De Zandhagedis is een soort die in Nederland voorkomt in gebieden op hoge zandgronden zoals duingebieden en heideterreinen. Een geschikt biotoop bestaat uit een afwisselende en structuurrijke vegetatie met open zandige plekken. In duingebieden maken Zandhagedissen gebruik van geleidelijke overgangen van Kruiwilg- of Duindoornstruweel, naar korte pioniervegetaties met zandige plekken. Van oorsprong ontstaan pioniersituaties zoals stuifkuilen door winddynamiek. Tegenwoordig is het aanbod van zandige plekken sterk afhankelijk van de graafactiviteit door Konijnen en andere dieren.

De inschatting is dat het plangebied geen geschikt leefgebied is voor Zandhagedissen. Er zijn bijvoorbeeld weinig zuidhellingen met een goede zoninstraling. Daarnaast ontbreken open en zandige opwarmplaatsen als gevolg van een dichte vegetatiebedekking van grassen, Braam en kruiden. Hierdoor kunnen Zandhagedissen zich niet goed opwarmen. Ook voor de voortplanting is de soort afhankelijk van open zandige plekken omdat hierin de eieren worden afgezet.

Zandhagedissen zijn wel ten zuiden van het onderzoeksgebied waargenomen. De aanwezigheid van deze soort in de Grafelijkssduinen, is bekend. Door de ligging van het plangebied naast geschikt leefgebied van Zandhagedissen kan (tijdelijke) aanwezigheid van deze soort niet worden uitgesloten. Vooral mannetjes leggen grote afstanden af in het voorjaar en kunnen het plangebied bereiken. Echter, op basis van de inventarisaties en inschatting van aanwezige biotopen, lijkt geen sprake van een populatie in het onderzoeksgebied.

6 Zoogdieren

6.1 Vleermuizen

In Tabel 4 staan de aangetroffen soorten.

Tabel 4.

Vastgestelde soorten vleermuizen met bijbehorende indicatie van de aantallen in Huisduinen in 2007.

Soort	Aantal	Beschermd
Gewone dwergvleermuis	enkele	x (HR IV)
Ruige dwergvleermuis	één	x (HR IV)

6.1.1 Foerageergebieden

De avondbezoeken leverden zeer weinig vleermuis-waarnemingen op. In het onderzoeksgebied is slechts één soort vastgesteld, namelijk de Gewone dwergvleermuis. Deze soort is foeragerend waargenomen rond de woonhuizen in het centrale deel.

De Gewone dwergvleermuis is één van de meest algemene vleermuissoorten in Nederland. De soort is sterk afhankelijk van vleermuisverblijven in gebouwen en verblijven hier zowel 's zomers als 's winters. Ze stellen geen hoge eisen bij de keuze van een verblijfplaats, in de zomer gebruiken ze vooral spouwmuren en betimmering van moderne woonhuizen.

Enige beslotenheid van bosjes in de nabije omgeving als foerageergebied zijn belangrijk. Besloten situaties bieden luwte waar concentraties van vliegende insecten kunnen ontstaan. Vooral muggen en moten vormen belangrijk voedsel voor vleermuizen.

De lage aantallen van vleermuizen in het onderzoeksgebied zijn mogelijk een gevolg van het schaarse aanbod van beslotenheid. Daarnaast is de overwegend

krachtige wind in deze omgeving ongunstig voor het aanbod van insecten.

6.1.2 Verblijfplaatsen

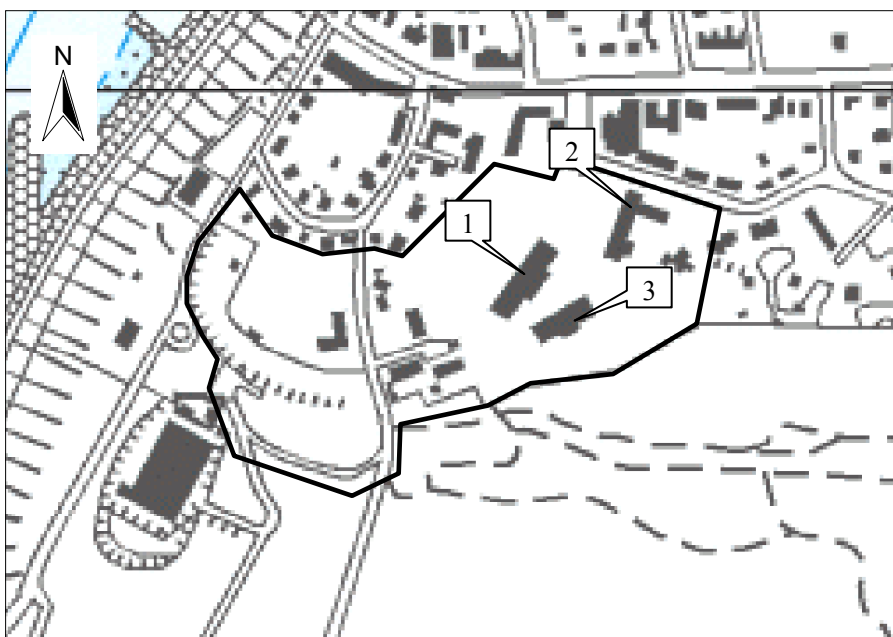
De woonhuizen waar vleermuizen zijn waargenomen worden niet aangetast door de geplande werkzaamheden. Dit is mogelijk wel het geval voor drie gebouwen in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied. Voor aanwezigheid van vleermuisverblijven in deze gebouwen, is een inschatting gemaakt (zie Figuur 2). Op basis van deze inschatting is in de winterperiode een inspectie naar overwinterende vleermuizen uitgevoerd.

Gebouw No.1

Dit is een grote, ruime werkloods waarin veel bedrijvigheid plaatsvindt. Door de grote ruimte en het enkele dak is het binnenklimaat erg instabiel wat ongunstig is voor vleermuizen. Daarnaast gaat de bedrijvigheid gepaard met veel geluid wat een verstorend effect heeft op vleermuizen. Kleine ruimten met mogelijke potenties voor vleermuizen zoals zolders, vlieringen, spouwmuren ontbreken in dit gebouw. Een tweetal kleinere ruimtes in zijgebouwtjes van de loods, hebben goed afgewerkte betonmuren. Hier zijn, net als in de loods, geen waarnemingen van overwinterende vleermuizen gedaan.

Gebouw No.2

Dit noordelijk gelegen gebouw is een oud casino met veel invliegmogelijkheden voor vleermuizen zoals kelderluiken aan de zijkant, gaten in het dak en grote ronde gaten in de muur. Veel van deze ronde gaten zijn afgezet met fijn gaas en worden waarschijnlijk niet door vleermuizen gebruikt. Het ontbreken van een

Figuur 2. Ligging van het onderzoeksgebied waarin de gebouwen zijn aangegeven waarvan de potenties voor vleermuisverblijfplaatsen zijn bepaald..

dakbedekking met dakpannen is ongunstig voor vleermuizen.

Veel delen van het gebouw, waaronder de zolderruimte, zijn vervallen. Hierdoor is het niet mogelijk gebleken om de zolderruimte te betreden voor inspectie. Een indruk is verkregen door inspectie door de vele grote gaten in het plafond. Overwinterende dieren zijn hierbij niet aangetroffen. Daarnaast ontbreken waarnemingen van mogelijke mest en vraatsporen afkomstig van de zolderruimte. Deze resultaten en de ongunstige dakbedekking maken de aanwezigheid van vleermuizen onwaarschijnlijk.

Onder het oude casinogebouw is een keldercomplex aanwezig. Hier staat een laag water van 40 – 50 cm, als gevolg van de toename van kwel in het gebied. Deze aanwezigheid van water zorgt voor een constante luchtvochtigheid en dus een gunstig binnenklimaat voor overwinterende vleermuizen. Dit gegeven werd dan ook bevestigd door de waarneming van één overwinterende Ruige dwergvleermuis. Deze soort overwintert vaker solitair, maar toch is de vaststelling van slechts één dier in dit geschikte keldercomplex opmerkelijk te noemen. Aan de andere kant heeft de schaarse aanwezigheid van overwinterende vleermuizen in het onderzoeksgebied, veel overeenkomsten met de schaarse waarnemingen van actieve dieren gedurende het zomerhalfjaar.

Gebouw No.3

Het gebouw ten zuiden van de grote loods is genaamd: De Boerderij. Dit gebouw biedt mogelijkheden voor de aanwezigheid van vleermuisverblijven. De dakbedekking bestaat uit dakpannen en is zeer onregelmatig waardoor invliegmogelijkheden aanwezig zijn. Echter, het grootste deel van de binnenzijde van het dak is dicht afgetimmerd waarbij een zolder ontbreekt. Deze situatie biedt geen potenties voor vleermuisverblijven. Potenties doen zich wel voor in een kleine zolderruimte aan de noordkant van het gebouw. Inspectie van deze ruimte leverde geen waarnemingen op.

6.2 Overige zoogdieren

Buiten de begrenzing zijn Egels waargenomen in de nabijgelegen woonwijk. Hierdoor is het aannemelijk dat deze soort ook in het onderzoeksgebied voorkomt.

7 Conclusie en aanbevelingen

Tijdens de inventarisatie zijn beschermde soorten aangetroffen (zie Tabel 5).

Tabel 5.

Aangetroffen beschermde en bedreigde soorten in Huisduinen in 2007.

FF = Flora- en faunawet, met vermelding van beschermingsregime (1 = vrijgesteld van verboden (algemene soorten), 2 = overig, 3 = streng beschermd (HR IV/ bijlage 1 AMvB)); **HR** = Habitatrictlijn, met vermelding van de bijlage; **RL** = Rode lijst, met vermelding van categorie (GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd, EB = ernstig bedreigd, VNW = in het wild verdwenen, Staatscourant 11 november 2004, nr. 218: 21); zie verder VAN DUUREN ET AL. (2003).

Nederlandse naam	FF	HR	RL
Amfibieën			
Rugstreeppad (buiten gebied)	3	IV	
Reptielen			
Zandhagedis (buiten gebied)	3	IV	KW
Zoogdieren			
Gewone dwergvleermuis	3	IV	
Ruige dwergvleermuis	3	IV	
Egel (buiten gebied)	1		

Voor alle soorten geldt de zorgplicht (zie §2.5.1). Voor de soorten waarvoor de vrijstelling geldt ("tabel 1-soorten") hoeft meestal geen ontheffing aangevraagd te worden. Alleen bij sterke wijzigingen in het beheer waarbij schade optreedt aan deze soorten moet ontheffing aangevraagd worden. Functieverandering van locaties met deze soorten valt onder ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de overige ("tabel 2"- en "tabel 3"-) soorten (zie Tabel 5) moet ontheffing worden aangevraagd indien ze negatieve effecten zullen ondervinden van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Dan moeten ook specifieke mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen worden. Hierbij kan gedacht worden aan het verplaatsen van planten en het overzetten van vissen en amfibieën naar een andere geschikte locatie, het buiten het hoofdbroedseizoen (maart-juli) uitvoeren van bepaalde werkzaamheden om verstoring van broedvogels te voorkomen en het bieden van vervangende woonruimte voor vleermuizen indien verblijfplaatsen zullen verdwijnen. Voor sommige soorten hebben deze maatregelen niet altijd het gewenste resultaat. Het plangebied ligt deels in Natura 2000-gebied 84 Duinen van Den Helder en Callantsoog en ligt op een afstand van ongeveer 130 meter van Natura 2000-gebied 7 Noordzeekustzone. Voor de externe werking op deze gebieden zal een aparte effectenstudie moeten worden gedaan (zie onder "Vergunningaanvraag Natuurbeschermingswet 1998").

7.1 Procedure

Vergunningaanvraag Natuurbeschermingswet 1998 (uit flyer LNV)

Wanneer de initiatiefnemer een project in of rond het Natura 2000-gebied wil uitvoeren, neemt hij contact op met de vergunningverlener ofwel het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag is in principe Gedeputeerde Staten van de provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt. Bij uitzondering kan de Minister van LNV het bevoegde bestuursorgaan zijn. De situaties waarin dat het geval is, zijn geregeld in het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998.

Geadviseerd wordt om eerst een oriëntatiefase met vooroverleg te houden, waarin het bevoegd gezag samen met de initiatiefnemer bepaalt of er een vergunningplicht bestaat en zo ja, welke toetsing moet worden uitgevoerd: de passende beoordeling of de verslechterings- en verstoringstoets. Indien negatieve effecten van een project of andere handeling op een Natura 2000-gebied niet kunnen worden uitgesloten is er sprake van vergunningplicht.

Vergunningaanvraag via de passende beoordeling vindt plaats als er mogelijk significante effecten optreden door het project of andere handeling alleen of in combinatie met andere projecten, handelingen of plannen. Een effect is significant als de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. Deze zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Conform het voorzorgsbeginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als met zekerheid blijkt dat er geen significante effecten zullen optreden. Daarbij moeten ook cumulatieve effecten zijn meegenomen. De bewijslast voor de afwezigheid van nadelige gevolgen ligt bij de initiatiefnemer. In uitzonderlijke gevallen kan er bij het optreden van significante effecten toch een vergunning worden verleend. Het gaat dan om activiteiten die wegens dwingende redenen van groot openbaar belang zouden moeten doorgaan en waarvoor geen alternatieven zijn. Compenserende maatregelen zijn dan verplicht.

Vergunningaanvraag via de verslechterings- en verstoringstoets vindt plaats als een activiteit negatieve gevolgen kan hebben die niet significant zijn. Bij deze toets wordt nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstoring effect hebben op soorten. Hierbij hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten. Bij de aanvraag brengt de initiatiefnemer gedetailleerd in kaart wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarde in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen hij van plan is te nemen. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is. In de volgende gevallen is geen vergunning nodig: - als de

activiteit in het beheerplan is opgenomen; - als er zeker geen negatief effect is.

Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden in welke mate er sprake is van negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op aanwezige soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin dit wordt ondernomen.

Zijn er negatieve effecten op soorten van het zware of minder zware beschermingsregime, dan dient een "Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid of vijfde lid onderdeel c" te worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV. Deze aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ het desbetreffende projectplan;
- ♣ een actuele inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plan-gebied;
- ♣ een beschrijving van de te verwachten schade voor de in de aanvraag vermelde soorten;
- ♣ een beschrijving hoe de schade aan de beschermde soorten tot een minimum kan worden beperkt;
- ♣ een beschrijving van voorgenomen mitigerende en/of compenserende maatregelen indien schade onvermijdelijk is;

Voor de eerdergenoemde "tabel 3-soorten" dient wegens een uitgebreide toets ook te worden vermeld:

- ♣ onderbouwing van de keuze voor de geplande locatie van de voorgenomen activiteit en onderzoek naar alternatieve locaties;
- ♣ de onderbouwing van het maatschappelijk belang van de voorgenomen activiteit;
- ♣ een toelichting op de afweging van de voorgenomen activiteit.

De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium "doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau)". Er dient rekening te worden gehouden met een doorlooptijd van 2 maanden.

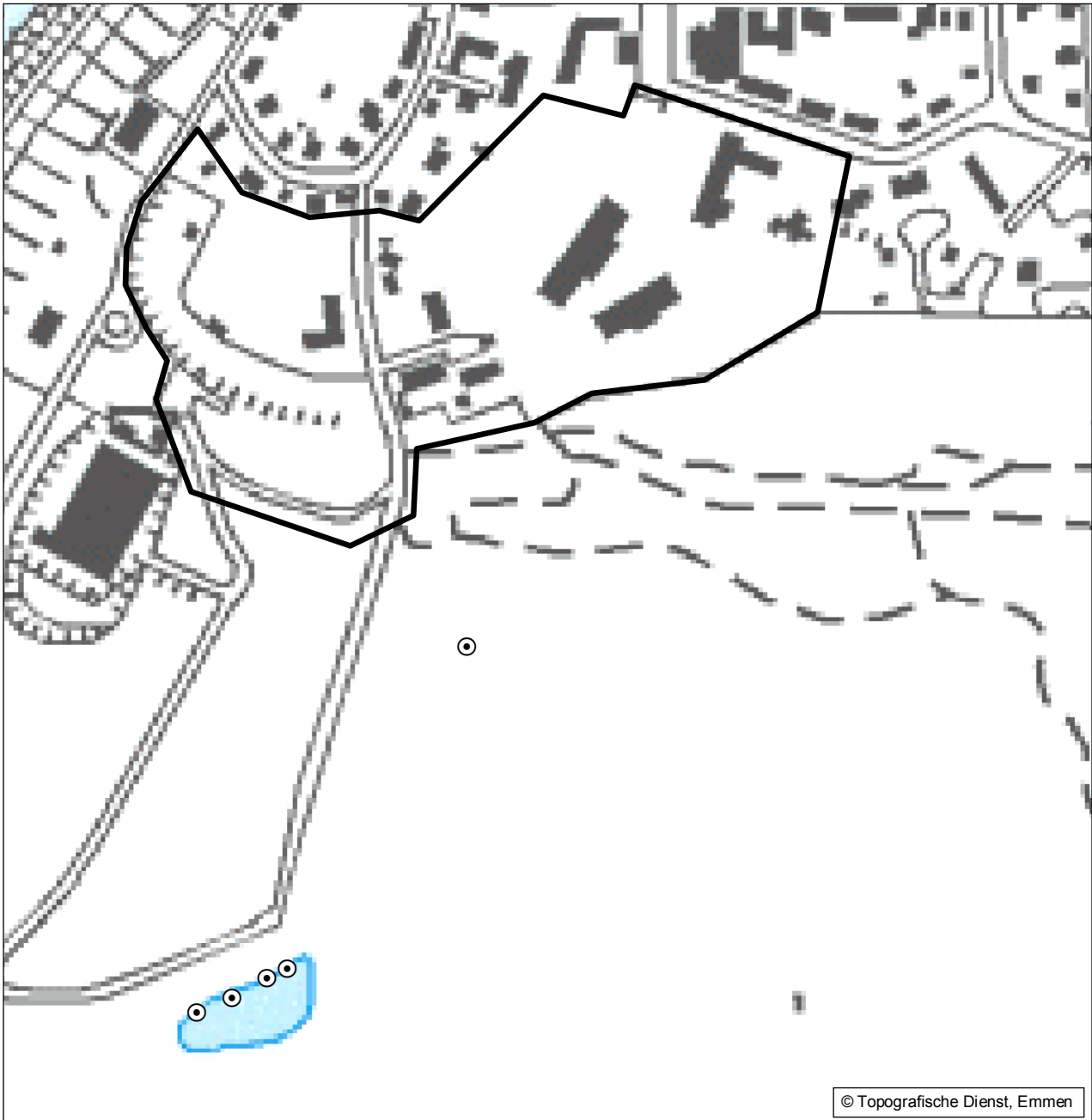
8 Literatuur

- BRIGGS, B. & D. KING, 1998. *The Bat Detective. A fieldguide for bat detection*. Stag Electronics, West Sussex.
- BROEKHUIZEN, S., B. HOEKSTRA, V. VAN LAAR, C. SMEENK & J.B.M. THISSEN (RED.), 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. 3^e herziene druk. Utrecht.
- CREEMERS, R.C.M., 1996. *Bedreigde en kwetsbare reptielen en amfibieën in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst*. Nijmegen.
- DUUREN, J. VAN, G.J. EGGINK, J. KALKHOVEN, J. NOTENBOOM, A.J. VAN STRIEN & R. WORTELBOER (eindredactie), 2003. *Natuurcompendium 2003. Natuur in cijfers*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg en Heerlen, Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven (RIVM) en Wageningen (DLO).
- KAPTEYN, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem.
- KAPTEYN, K., 1999. *Handleiding veldwerk inventarisatie zoogdieren. Voor onderzoek m.b.v. inloopvallen*. Provincie Noord-Holland & Noord-Hollandse Zoogdierstudiegroep. Haarlem.
- LANGE, R., P. TWISK, A. VAN WINDEN & A. VAN DIEPENBEEK, 1994. *Zoogdieren van West-Europa*. Utrecht.
- LENDERS, H.J.R., C.C.H. MARIJNISSEN & R.P.W. H. FELIX, 1993. *Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld*. 4^e druk. Stichting RAVON, Nijmegen.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. Utrecht.
- NÖLLERT, A, C. NÖLLERT, 2001. *Amfibieëngids van Europa*. TIRION Uitgevers bv, Baarn.
- PROVINCIE NOORD-HOLLAND, 2002. *Rekening houden met Habitatrichtlijnsoorten in Noord-Holland*. Haarlem.
- RAVON WERKGROEP MONITORING, 1997. *Handleiding voor het monitoren van amfibieën in Nederland*. Stichting RAVON, Nijmegen.
- RUITENBEEK, W., C. SCHARRINGA & P.J. ZOMERDIJK, 1990. *Broedvogels van Noord-Holland*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- SCHOORL, J., 1987. *Amfibieën en reptielen in Noord-Holland. Verslag eerste ronde van de provinciale milieu-inventarisatie 1979-85*. Provinciaal Bestuur van Noord-Holland, Haarlem.
- SDU UITGEVERS, 2002-2007. *Flora- en faunawet, bewerkt en toegelicht door mr. L. Boerema, M.A. Huber, mr. drs. D. van der Meijden, J.A.M. van Spaandonk & mr. A.S. Vreugdenhil*. Koninklijke Vermande, Den Haag.
- WISMEIJER, H., 2002. *Zoogdieren van Europa*. ANWB bv/ TIRION Uitgevers bv, Baarn.

Bijlage 1. Verspreidingskaart amfibieën

○	Rugstreepad	○	●	△	□	1
○		○	●	△	□	2-5
○		○	●	△	□	6-10
○		○	●	△	□	11-20
○		○	●	△	□	> 20

Bijlage 2. Verspreidingskaart reptielen

⊙ **Zandhagedis**

Bijlage 3. Verspreidingskaart vleermuizen

- ⊙ **Gewone dwergvleermuis**